

USTAWA

z dnia 8 października 1982 r.

o związkach zawodowych.

Rozdział 1

Podstawy działania i cele związków zawodowych.

Art. 1. 1. Pracownicy mają prawo tworzenia i zrzeszania się w związki zawodowe.

2. Związki zawodowe są samorządne. W szczególności związki zawodowe mogą samodzielnie w sposób zgodny z prawem:

- 1) kształtować cele i programy swego działania,
- 2) uchylać statuty i inne akty wewnętrzne dotyczące działalności związkowej,
- 3) określać struktury organizacyjne,
- 4) określać zasady wyboru zarządów i innych organów kierowniczych związków.

Art. 2. 1. Związki zawodowe są niezależne od organów administracji państwowej i gospodarczej.

2. Związki zawodowe w swojej działalności statutowej nie podlegają nadzorowi i kontroli ze strony organów administracji państwowej.

3. Wszystkie związki zawodowe mają równe prawa. Organy państwowe obowiązane są traktować na równi wszystkie związki zawodowe.

4. Organy administracji państwowej i gospodarczej obowiązane są do powstrzymywania się od wszelkich działań prowadzących do ograniczenia niezależności związków zawodowych lub ich działalności zgodnej z prawem.

Art. 3. Związek zawodowy działa na podstawie statutu, który powinien być zgodny z Konstytucją Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej oraz innymi ustawami. W szczególności związki zawodowe stoją na gruncie zasad społecznej własności środków produkcji, będącej podstawą socjalistycznego ustroju Państwa, uznają określoną w Konstytucji Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, przewodnią rolę Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej w budowie socjalizmu oraz konstytucyjne zasady polityki zagranicznej Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

Art. 4. 1. Przynależność do związku zawodowego jest dobrowolna. Nikt nie może ponosić ujemnych na-

stępstw z powodu przynależności do związku lub pozostawania poza związkiem; w szczególności nie może to być warunkiem zawarcia umowy o pracę albo pozostawania w zatrudnieniu lub awansowania pracownika, jeżeli przepisy ustawy nie stanowią o zakazie przynależności do związku pracowników zatrudnionych w danym zakładzie lub na danym stanowisku.

2. Zasady ochrony stosunku pracy pracowników pełniących funkcje z wyboru w instancjach związkowych określają przepisy Kodeksu pracy.

Art. 5. Związki zawodowe reprezentują interesy zawodowe swoich członków wobec kierownictw zakładów pracy, organów administracji państwowej i gospodarczej, organizacji społecznych, a także w stosunkach z organizacjami związkowymi innych krajów, oraz współpracują z tymi organami i organizacjami.

Art. 6. 1. Związki zawodowe reprezentują i bronią praw i interesów pracowników w zakresie warunków pracy i plac oraz warunków socjalno-bytowych i kulturalnych, a w szczególności w zakresie:

- 1) polityki racjonalnego zatrudnienia oraz kształtowania praw i obowiązków wynikających ze stosunku pracy,
- 2) wynagrodzenia za pracę i innych świadczeń na rzecz pracowników,
- 3) bezpieczeństwa, higieny i kultury pracy,
- 4) warunków pracy kobiet i młodocianych,
- 5) świadczeń socjalnych dla pracowników i ich rodzin,
- 6) wypoczynku po pracy i kultury fizycznej, turystyki oraz wczasów pracowniczych,
- 7) ochrony zdrowia pracowników i ich rodzin,
- 8) świadczeń chorobowych, emerytalno-rentowych i innych świadczeń z ubezpieczenia społecznego,
- 9) zaspokajania potrzeb mieszkaniowych pracowników,
- 10) kształtowania się cen i sytuacji rynkowej oraz kosztów utrzymania pracowników i ich rodzin,
- 11) rozwoju oświaty i kultury w środowiskach pracowniczych,
- 12) ochrony środowiska naturalnego.

2. Związki zawodowe współuczestniczą w kształtowaniu i realizacji zadań społeczno-gospodarczych rozwoju kraju, działają na rzecz pomnożenia dochodu narodowego i sprawiedliwego jego podziału.

Art. 7. Związki zawodowe prowadzą działalność wychowawczą na rzecz kształtowania etyki zawodowej, sumiennego i rzetelnego wykonywania obowiązków pracowniczych, a także przestrzegania zasad współżycia społecznego.

Art. 8. Związki zawodowe mogą przystępować do międzynarodowych organizacji związkowych w celu reprezentowania zawodowych i społecznych interesów swych członków wobec społeczności międzynarodowej i działania na rzecz umacniania międzynarodowej solidarności ludzi pracy oraz upowszechniania postępu i sprawiedliwości społecznej.

Rozdział 2

Tworzenie związków zawodowych.

Art. 9. Zapewnia się prawo tworzenia związków zawodowych stosownie do przepisów niniejszej ustawy bez potrzeby uzyskania uprzedniego zezwolenia.

Art. 10. 1. Prawo tworzenia i zrzeszania się w związku zawodowe przysługuje osobom świadczącym pracę w ramach stosunku pracy, bez względu na podstawę takiego stosunku i stanowisko.

2. Związek zawodowy zrzesza pracowników zatrudnionych w danej gałęzi pracy, w danym rodzaju zatrudnienia lub zawodzie.

Art. 11. 1. Przejście na emeryturę lub rentę osób określonych w art. 10 ust. 1 nie pozbawia ich prawa przynależności do związku.

2. Prawa przynależności do związku nie pozbawia również czasowe pozostawanie bez pracy w związku z jej poszukiwaniem.

Art. 12. Żołnierzom w czynnej służbie wojskowej, jak również osobom odbywającym zastępczo obowiązek służby wojskowej oraz funkcjonariuszom Milicji Obywatelskiej i Służby Więziennej nie przysługuje prawo tworzenia i zrzeszania się w związki zawodowe, a także brania czynnego udziału w działalności związku zawodowego, którego członkami byli w chwili powołania do służby.

Art. 13. Pracownikom zatrudnionym w jednostkach wojskowych i innych jednostkach organizacyjnych podległych Ministrowi Spraw Wewnętrznych nie przysługuje prawo tworzenia i zrzeszania się w związkach zawodowych.

Art. 14. 1. Pracownicy zatrudnieni w jednostkach wojskowych podległych Ministrowi Obrony Narodowej oraz w przedsiębiorstwach państwowych podległych Ministrowi Obrony Narodowej i Ministrowi Spraw Wewnętrznych mają prawo tworzenia i zrzeszania się odpowiednio w związkach zawodowych pracowników wojska i pracowników Ministerstwa Spraw Wewnętrznych — przy zachowaniu wymogów obronności i bezpieczeństwa Państwa.

2. Prawo zrzeszania się w związkach zawodowych nie przysługuje pracownikom:

- 1) zatrudnionym w jednostkach wojskowych podległych Ministrowi Obrony Narodowej, do których stosuje się ograniczenia przewidziane w ustawie o pracownikach urzędów państwowych,
- 2) zatrudnionym w jednostkach wojskowych określonych przez Ministra Obrony Narodowej, ze względu na szczególny charakter tych jednostek.

Art. 15. Pracownicy, o których mowa w art. 13 i art. 14 ust. 2, mogą tworzyć rady pracownicze. Minister Obrony Narodowej oraz Minister Spraw Wewnętrznych — każdy w zakresie swego działania — określają zasady współdziałania dowódców jednostek wojskowych i kierowników jednostek organizacyjnych z radami pracowniczymi, w tym także zakres spraw, w których wymagana jest opinia rady.

Art. 16. Zasady reprezentowania pracowników urzędów państwowych, sądownictwa i prokuratury, państwowego arbitrażu gospodarczego, organów kontroli państwowej oraz państwowej inspekcji pracy określają odrębne przepisy.

Art. 17. Osoby zamierzające założyć związek zawodowy wybierają komitet założycielski i uchwalają statut. Liczba założycieli w dniu złożenia statutu do rejestracji nie może być mniejsza niż trzydzieści osób.

Art. 18. 1. Statut związku zawodowego określa nazwę przez wskazanie gałęzi pracy, rodzaju zatrudnienia lub zawodu zrzeszanych pracowników, a ponadto siedzibę, terytorialny i podmiotowy zakres działania oraz cele związku, zasady nabywania i utraty członkostwa, prawa i obowiązki członków, strukturę organizacyjną i władze związku, tryb dokonywania ich wyboru i odwołania, źródła finansowania działalności związku, zasady uchwalania i zmiany statutu oraz sposób rozwiązania związku.

2. Wszyscy członkowie związku mają czynne i bierne prawo wyborcze. Statut może określić, kiedy funkcje administracyjne i funkcje z wyboru w związkach zawodowych nie mogą być łączone.

3. Wybory do władz związkowych odbywają się w głosowaniu tajnym.

Art. 19. 1. Związek zawodowy nabywa osobowość prawną oraz prawo do działania z dniem zarejestrowania.

2. Sąd odmówi rejestracji, jeżeli treść statutu wskazuje, że organizacja nie jest związkiem zawodowym w rozumieniu ustawy albo postanowienia statutu są niezgodne z jej przepisami.

3. Właściwy organ związku zawodowego ma obowiązek niezwłocznie zawiadomić sąd o zmianie statutu. W sprawie wpisania do rejestru zmiany statutu stosuje się odpowiednio ust. 2. Do czasu wydania postanowienia o wpisaniu do rejestru zmiany statutu obowiązuje statut dotychczasowy, z wyjątkiem postanowień lub decyzji związku, które podjęto na podstawie nowego statutu w chwili jego uchwalenia, jeżeli nie są one sprzeczne z prawem.

4. Sąd wykreśli związek zawodowy z rejestru:

- 1) w razie podjęcia w sposób przewidziany w statucie uchwały o rozwiązaniu związku,
- 2) jeżeli liczba członków związku utrzyma się poniżej pięćdziesięciu osób dłużej niż przez trzy miesiące.

Właściwy organ związku zawodowego ma obowiązek niezwłocznie zawiadomić sąd o powyższych okolicznościach.

5. Do rozpoznania spraw, o których mowa w ust. 1—4, stosuje się odpowiednio przepisy Kodeksu postępowania cywilnego o postępowaniu nieprocesowym. Sprawy te powinny być rozpoznane niezwłocznie, nie później jednak niż w ciągu jednego miesiąca od złożenia wniosku. Od postanowienia sądu przysługuje środek odwoławczy do Sądu Najwyższego.

6. Rada Ministrów, w drodze rozporządzenia, określi szczegółowy tryb postępowania rejestrowego.

Art. 20. Związki zawodowe mają prawo tworzyć zrzeszenia i organizacje międzyzwiązkowe. Do tych zrzeszeń i organizacji stosuje się odpowiednio przepisy ustawy.

Rozdział 3

Prawa i obowiązki związków zawodowych.

Art. 21. 1. Związki zawodowe mają prawo opiniowania założeń lub projektów aktów prawnych oraz decyzji dotyczących praw i interesów ludzi pracy i ich rodzin, w tym warunków życia emerytów i rencistów. Dotyczy to w szczególności projektów planów społeczno-gospodarczych oraz projektów aktów prawnych i decyzji w sprawach, o których mowa w art. 6.

2. W zakresie obronności i bezpieczeństwa Państwa opiniowanie projektów aktów prawnych i decyzji, o których mowa w ust. 1, następuje według zasad i w trybie określonych odrębnymi przepisami.

3. W sprawach, o których mowa w ust. 1, mających istotne znaczenie dla ludzi pracy i ich rodzin, związkom zawodowym zapewnia się udział w pracach przygotowawczych nad projektami aktów prawnych lub decyzji.

4. Opinia związku zawodowego może być w szczególności przedstawiona na piśmie albo w toku bezpośrednich konsultacji przedstawicieli związku z właściwym organem władzy lub administracji. Opinia związku zawodowego wyrażona na piśmie powinna być przedstawiona właściwemu organowi władzy lub administracji w terminie jednego miesiąca. Nieprzedstawienie opinii w tym terminie uważa się za nieskorzystanie przez związek zawodowy z prawa wyrażenia opinii.

5. W razie rozbieżności stanowisk, organ władzy terenowej lub administracji obowiązany jest ustosunkować się do postulatów lub opinii związku zawodowego i zawiadomić związek na piśmie o swym stanowisku wraz z jego uzasadnieniem.

6. W sprawach, o których mowa w ust. 1, związek zawodowy ma prawo wyrażania swej opinii publicznie. Zapewnia się związkom zawodowym prawo przedstawiania swych opinii na posiedzeniu właściwej komisji Sejmu lub rady narodowej i jej organów.

Art. 22. 1. Związkom zawodowym przysługuje prawo występowania z wnioskami w sprawie wydania lub zmiany aktu prawnego dotyczącego praw i interesów ludzi pracy i ich rodzin. Art. 21 ust. 6 stosuje się odpowiednio.

2. Organ administracji, do którego skierowano wniosek, obowiązany jest, w terminie jednego miesiąca, przedstawić związkowi zawodowemu stanowisko wobec tego wniosku, a w razie negatywnego stanowiska — także jego uzasadnienie.

Art. 23. 1. Związkom zawodowym przysługuje prawo zawierania układów zbiorowych pracy o zasięgu ogólnokrajowym. Układy takie obejmują wszystkich pracowników danej gałęzi pracy, bez względu na przynależność do związku.

2. W gałęziach pracy nie objętych układami zbiorowymi regulowanie warunków pracy i płacy następuje po uzgodnieniu ze związkami zawodowymi.

Art. 24. 1. Związki zawodowe sprawują społeczną kontrolę nad warunkami pracy i bytu pracowników i ich rodzin oraz przestrzeganiem praw pracowniczych.

2. Jeżeli w sprawach, o których mowa w ust. 1, zdaniem związku zawodowego postępowanie organu administracji państwowej lub gospodarczej jest niezgodne z prawem lub narusza zasady sprawiedliwości społecznej, związek może wystąpić do właściwego organu z interwencją i żądać usunięcia stwierdzonej nieprawidłowości. Właściwy organ jest obowiązany udzielić odpowiedzi w terminie dwóch tygodni. Odpowiedź odmowna wymaga uzasadnienia.

Art. 25. Związki zawodowe mają prawo dokonywania ocen warunków pracy, płacy i bytu pracowników. W tym celu związkom zapewnia się pełną informację o sytuacji społecznej i gospodarczej w skali kraju, województwa oraz zakładu pracy, z zastrzeżeniem obowiązku zachowania przez związki zawodowe tajemnicy państwowej, gospodarczej i służbowej.

Art. 26. Związki zawodowe mają prawo prowadzenia we własnym zakresie prac badawczych w dziedzinach objętych działalnością statutową, a w szczególności badań statystycznych, analiz indeksu cen i płac oraz innych elementów warunków bytu i pracy.

Art. 27. Związki zawodowe współpracują z inspekcją pracy i innymi organami sprawującymi nadzór nad ochroną zdrowia pracowników oraz przestrzeganiem prawa pracy, w szczególności przepisów i zasad bezpieczeństwa i higieny pracy.

Art. 28. Związki zawodowe mają prawo prowadzenia własnej działalności wydawniczej dla celów pracy związkowej oraz prowadzenia działalności oświatowej i kulturalnej. Mają także prawo prezentowania problematyki związkowej w ogólnie dostępnych obywatelom i ich organizacjom środkach masowego przekazu zgodnie z przepisami regulującymi działanie tych środków.

Art. 29. 1. Organy administracji państwowej i gospodarczej obowiązane są stwarzać warunki umożliwiające związkom zawodowym realizację przysługujących im uprawnień, a w szczególności udzielać im informacji w sprawach objętych działalnością związków zawodowych oraz udostępniać do wglądu dokumentację dotyczącą spraw pracowniczych, z zastrzeżeniem obowiązku zachowania tajemnicy państwowej, gospodarczej i służbowej.

2. Zakład pracy obowiązany jest udzielić pracownikowi powołanemu do pełnienia funkcji związkowej urlopu bezpłatnego na zasadach i w trybie określonych w Kodeksie pracy.

3. Kierownik zakładu pracy obowiązany jest zwolnić pracownika od pracy zawodowej, z zachowaniem prawa do wynagrodzenia za czas niezbędny do wykonania doróżnej czynności związanej z jego funkcją związkową, jeżeli nie może być ona wykonana w czasie wolnym od pracy.

Rozdział 4

Zakładowa organizacja związkowa.

Art. 30. 1. Zadania związków zawodowych w zakładzie pracy wykonują zakładowe organizacje związkowe, działające przez swoje statutowe organy.

2. Do zakresu działania zakładowych organizacji związkowych należą w szczególności:

- 1) zajmowanie stanowiska we wszystkich indywidualnych sprawach pracowniczych w zakresie unormowanym w przepisach prawa pracy,
- 2) zajmowanie stanowiska wobec kierownika zakładu pracy i organu samorządu załogi w sprawach dotyczących praw i interesów załogi zakładu pracy, a w szczególności przy ustalaniu regulaminu pracy, regulaminu nagrod i premiovania, rozkładu czasu pracy, ustalaniu planu urlopów, oraz dotyczących socjalno-bytowych i kulturalnych potrzeb załogi,
- 3) współdziałanie z kierownikiem zakładu pracy w sprawach dotyczących podwyższania przez pracowników kwalifikacji zawodowych, rozwoju racjonalizacji i wynalazczości pracowniczej oraz kształtowania w zakładzie zasad współzycia społecznego,
- 4) sprawowanie kontroli nad przestrzeganiem przepisów prawa pracy, a w szczególności przepisów i zasad bezpieczeństwa i higieny pracy oraz kierowanie działalnością społecznej inspekcji pracy i współdziałanie w tym zakresie z państwową inspekcją pracy,
- 5) zajmowanie się sprawami bytowymi i socjalno-kulturalnymi emerytów i rencistów.

3. Wykonywanie uprawnień zakładowych organizacji związkowych następuje na zasadach i w trybie określonych w Kodeksie pracy, niniejszej ustawie oraz w innych przepisach prawa.

Art. 31. 1. W zakładzie pracy, w którym działa więcej niż jedna organizacja związkowa, każda z nich pełni funkcje, o których mowa w art. 30 ust. 2 pkt 1, w odniesieniu do swoich członków.

2. W wypadkach określonych w ust. 1 organizacje związkowe mogą się porozumieć, że funkcje, o których stanowi art. 30 ust. 2, będzie wykonywać, w zakresie ustalonym w porozumieniu, wspólna reprezentacja związkowa.

3. Pracownik nie zrzeszony w związku zawodowym do obrony swoich praw pracowniczych może wskazać zakładową organizację związkową, jeżeli organizacja ta uprzednio wyraziła na to zgodę.

Art. 32. 1. Kierownik zakładu pracy jest obowiązany zapewnić zakładowym organizacjom związkowym warunki lokalowe oraz środki techniczne umożliwiające właściwe ich funkcjonowanie.

2. Na wniosek zakładowej organizacji związkowej kierownik zakładu pracy obowiązany jest udzielić bezpłatnego urlopu pracownikowi powołanemu do pełnienia funkcji z wyberu w zakładowej organizacji związkowej. Pracownikowi takiemu przysługują od zakładu pracy świadczenia wynikające ze stosunku pracy, z wyjątkiem prawa do wynagrodzenia należnego z umowy o pracę.

Rozdział 5

Spory zbiorowe. Prawo do strajku.

Art. 33. W razie zaistnienia sporu zbiorowego właści-

we organy związków zawodowych i administracji są obowiązane niezwłocznie podjąć rokowania w celu jego rozwiązania.

Art. 34. 1. Jeżeli rokowania nie doprowadzą do rozwiązania sporu, każda ze stron może żądać wszczęcia postępowania pojednawczego. Postępowanie to prowadzi powołana w tym celu komisja w składzie sześciu członków wyznaczonych w równej liczbie przez każdą ze stron.

2. Rozwiązanie sporu w tym postępowaniu winno nastąpić w ciągu siedmiu dni — w razie sporu obejmującego jeden zakład pracy (spór zakładowy) i dziesięciu dni — w razie sporu wykraczającego poza sprawę jednego zakładu (spór ponadzakładowy).

3. Rozwiązanie sporu następuje w drodze porozumienia, które wiąże strony. W razie nieosiągnięcia porozumienia komisja sporządza protokół rozbieżności, ze wskazaniem stanowisk stron.

Art. 35. 1. Jeżeli spór ponadzakładowy nie został rozwiązany w trybie określonym w art. 33 i 34, strony obowiązane są poddać go rozstrzygnięciu przez Kolegium Arbitrażu Społecznego przy Sądzie Najwyższym, zaś spór zakładowy — kolegium arbitrażu społecznego przy okręgowym sądzie pracy i ubezpieczeń społecznych.

2. W skład kolegium wchodzi: przewodniczący wyznaczony spośród sędziów danego sądu przez prezesa sądu oraz sześciu członków wyznaczonych po trzech członków przez każdą ze stron. Strony powinny dążyć do wskazania osób bezpośrednio nie zainteresowanych rozstrzygnięciem sprawy.

3. Prezes sądu wyznacza bezzwłocznie termin posiedzenia, o którym zawiadamia strony sporu lub ich przedstawicieli.

4. Jeżeli rozstrzygnięcie sporu wymaga wiadomości specjalnych, kolegium może zasięgać opinii ekspertów.

5. Orzeczenie kolegium zapada większością głosów. Jeżeli żadna ze stron przed poddaniem sporu rozstrzygnięciu kolegium nie postanowi inaczej, orzeczenie to wiąże strony.

6. Rada Państwa ustali w formie regulaminu tryb postępowania przed kolegiumi arbitrażu społecznego.

Art. 36. 1. Związkom zawodowym przysługuje prawo organizowania strajków na zasadach określonych w niniejszym rozdziale.

2. Związki zawodowe mogą podejmować także inne formy protestu nie naruszające porządku prawnego i zasad współzycia społecznego.

Art. 37. 1. Strajk polega na dobrowolnym zbiorowym powstrzymywaniu się pracowników od wykonywania pracy w celu obrony interesów ekonomicznych i socjalnych danej grupy pracowniczej.

2. Strajk jest środkiem ostatecznym i nie może być ogłoszony bez uprzedniego wyczerpania możliwości załatwienia sporu według zasad określonych w art. 33—35. Nie dotyczy to ogłoszenia strajku w związku z niewykonaniem wiążącego strony orzeczenia kolegium, o którym mowa w art. 35.

3. Przy podejmowaniu decyzji o ogłoszeniu strajku organ związkowy bierze pod uwagę współmierność żądań do strat związanych ze strajkiem.

4. Strajk jest niedopuszczalny, jeżeli rozstrzygnięcie zaistniałych sporów indywidualnych jest możliwe w drodze

orzeczenia organu rozpatrującego spory o roszczenia pracownicze.

5. Niedopuszczalny jest strajk o charakterze politycznym.

Art. 38. 1. Strajk ogłasza zakładowy organ związku po uzyskaniu akceptacji tej decyzji przez większość załogi w głosowaniu tajnym oraz zgody nadrzędnego organu związku. Udział w głosowaniu jest dobrowolny.

2. Strajk ponadzakładowy ogłasza organ związku wskazany w statucie, na zasadach określonych w ust. 1.

3. Udział w strajku jest dobrowolny. Nikt nie może być zmuszony do udziału lub odmowy udziału w strajku. Nie wolno stawiać przeszkód w podejmowaniu pracy, o ile istnieją warunki do jej podjęcia przez pracowników, którzy nie uczestniczą w strajku lub zrezygnowali z uczestnictwa w nim.

4. Strajk zgłasza się co najmniej na siedem dni przed jego rozpoczęciem, o czym zawiadamia się kierownika zakładu pracy.

5. Jeżeli spór dotyczy treści układu zbiorowego pracy lub innego porozumienia, ogłoszenie strajku nie może nastąpić przed upływem terminu wypowiedzenia układu zbiorowego lub ustalonego w porozumieniu terminu realizacji jego postanowień.

Art. 39. 1. Organizatorzy strajku obowiązani są wspólnie z kierownikiem zakładu pracy zapewnić w czasie strajku ochronę mienia oraz nieprzerwaną pracę tych urządzeń i instalacji, których unieruchomienie może stanowić zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzkiego albo spowodować niepowetowane szkody.

2. Kierownik zakładu pracy nie może być w czasie strajku ograniczony przez organizatorów strajku w pełnieniu jego obowiązków.

3. Organizowanie, przeprowadzanie i udział w strajku lub akcji protestacyjnej nie zwalnia od odpowiedzialności karnej za naruszenie prawa, a zwłaszcza za bezprawny zabór lub używanie mienia, za zmuszanie przemocą lub groźbą bezprawną innej osoby do zaniechania podjęcia lub wykonywania pracy albo za uniemożliwienie lub utrudnianie kierownikowi zakładu pracy pełnienia jego obowiązków.

Art. 40. 1. Prawo do strajku nie przysługuje pracownikom zatrudnionym w jednostkach wojskowych oraz w przedsiębiorstwach państwowych podległych Ministrowi Obrony Narodowej i Ministrowi Spraw Wewnętrznych, w zakładach (wydziałach i oddziałach) przemysłu obronnego, w jednostkach organizacyjnych podległych Ministrowi Spraw Wewnętrznych i w jednostkach więziennictwa, funkcjonariuszom pożarnictwa oraz pracownikom zatrudnionym na stanowiskach bezpośrednio związanych z obronnością i bezpieczeństwem Państwa, w zakładach pracy produkujących, magazynujących i zaopatrujących w środki żywności oraz w zakładach służby zdrowia i opieki społecznej, w aptekach, a także w placówkach oświaty i wychowania.

2. Prawo do strajku nie przysługuje również pracownikom administracji państwowej, banków, sądów i prokuratur, pracownikom zatrudnionym przy ropociągach i gazociągach oraz przy obsłudze linii tranzytowych, urządzeń związanych z zapewnieniem ruchu i komuni-

kacji międzynarodowej i jej obsługi w zakresie tranzytu, zapewniających funkcjonowanie łączności międzynarodowej i międzymiastowej oraz służb specjalnych łączności, pracownikom stacji oraz rozgłośni radiowych i telewizyjnych, a także obsługi urządzeń w zakresie transportu drogowego i lotniczego.

3. W przedsiębiorstwie Polskie Koleje Państwowe oraz w innych zakładach transportowych, w jednostkach organizacyjnych łączności, w zakładach pracy zaopatrujących ludność w wodę, energię elektryczną i ciepłą, gaz należy zapewnić niezbędne usługi w zakresie obronności i bezpieczeństwa Państwa oraz podstawowych potrzeb ludności. W tym celu organizatorzy strajku obowiązani są do współdziałania z kierownictwem zakładów pracy i terenowymi organami administracji państwowej, a także z właściwymi organami wojskowymi. Stwierdzenie organu wojskowego co do potrzeb w zakresie obronności i bezpieczeństwa Państwa jest wiążące.

Art. 41. Wykonywanie prawa do strajku nie zwalnia zakładów pracy i zatrudnionych w nich pracowników z obowiązków wynikających z przepisów o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

Art. 42. Strajk może być poprzedzony strajkiem ostrzegawczym. Strajk ostrzegawczy powinien ograniczać się do niezbędnego okresu i nie może trwać dłużej niż dwie godziny.

Art. 43. Strajk jest zabroniony w zakładach pracy położonych na terenie, na którym ogłoszono stan klęski żywiołowej — od chwili jego ogłoszenia.

Art. 44. Udział w strajku zorganizowanym w myśl artykułów poprzedzających nie stanowi naruszenia obowiązków pracowniczych i nie może spowodować dla strajkujących ujemnych następstw. Dotyczy to również udziału w innych formach protestu, o których mowa w art. 36 ust. 2.

Art. 45. 1. W okresie strajku zorganizowanego w myśl artykułów poprzedzających pracownik zachowuje prawo do świadczeń z ubezpieczenia społecznego oraz innych uprawnień ze stosunku pracy, z wyjątkiem prawa do wynagrodzenia.

2. Związki zawodowe i ich zrzeszenia mogą tworzyć fundusz strajkowy i decydują o jego wykorzystaniu. Fundusz ten nie podlega egzekucji, a związki zawodowe mogą pokrywać z niego rekompensatę utraconego wynagrodzenia przez uczestników strajków.

3. Pracownikowi, który nie brał udziału w strajku, a który z powodu strajku doznał przeszkód w wykonywaniu pracy, zakład pracy jest obowiązany wypłacić równowartość utraconego wynagrodzenia.

Rozdział 6

Odpowiedzialność za naruszenie przepisów ustawy.

Art. 46. Kto w związku z zajmowanym stanowiskiem lub pełnioną funkcją nie dopełnia obowiązku lub w inny sposób narusza przepisy ustawy, podlega karze grzywny do 50.000 zł.

Art. 47. Kto kieruje strajkiem zorganizowanym wbrew postanowieniom niniejszej ustawy, podlega karze pozbawienia wolności do roku, ograniczenia wolności albo grzywny do 50.000 zł.

Art. 48. 1. Sąd Wojewódzki w Warszawie w razie stwierdzenia, że dany organ związku zawodowego prowadzi działalność rażąco sprzeczną z ustawą, ustala trzymiesięczny termin dostosowania działalności tego organu do obowiązującego prawa. Postępowanie sądowe wszczyna się na wniosek Prokuratora Generalnego Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

2. W razie bezskutecznego upływu terminu przewidzianego w ust. 1, Sąd Wojewódzki w Warszawie może:

- 1) orzec grzywnę do 50.000 zł indywidualnie nakładaną na poszczególnych członków danego organu związkowego,
- 2) zażądać od właściwych władz związku przeprowadzenia w określonym terminie nowych wyborów do organu związku wymienionego w ust. 1 pod rygorem zawieszenia działalności tego organu.

3. Jeżeli środki określone w ust. 2 okażą się bezskuteczne lub gdy związek zawodowy prowadzi działalność sprzeczną z Konstytucją Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej i innymi ustawami, Sąd Wojewódzki w Warszawie, na wniosek Prokuratora Generalnego Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, orzeka o skreśleniu związku zawodowego z rejestru związków zawodowych.

4. Związek zawodowy skreślony z rejestru związków zawodowych w myśl ust. 3 jest zobowiązany niezwłocznie zaprzestać swej działalności, a w terminie najpóźniej trzech miesięcy od uprawomocnienia się orzeczenia o skreśleniu z rejestru związków zawodowych dokonać swojej likwidacji w sposób przewidziany w statucie.

5. Do spraw, o których mowa w ust. 1—4, przepisy art. 19 ust. 5 stosuje się odpowiednio.

Rozdział 7

Przepisy przejściowe i końcowe.

Art. 49. Ilekroć w ustawie jest mowa o organach administracji gospodarczej, rozumie się przez to odpowiednio także kierownika lub właściciela zakładu pracy.

Art. 50. Przewidziane w przepisach prawa uprawnienia właściwych instancji związków zawodowych przechodzą na odpowiednie organy związków zawodowych, przewidziane w niniejszej ustawie i statutach związków zawodowych.

Art. 51. 1. W uspołecznionych zakładach pracy tworzone są pracownicze kasy zapomogowo-pożyczkowe, których członkami mogą być wszyscy pracownicy, a także emeryci i renciści bez względu na przynależność związkową. Nadzór społeczny nad tymi kasami sprawują związki zawodowe.

2. Zasady organizowania i funkcjonowania tych kas, ich ramowy statut oraz obowiązki zakładów pracy określi Minister Pracy, Plac i Spraw Socjalnych, w porozumieniu z Prezesem Narodowego Banku Polskiego oraz w uzgodnieniu ze związkami zawodowymi.

3. Kasy zapomogowo-pożyczkowe, istniejące w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy, dostosują swoją działalność do zasad ustalonych w przepisach wydanych na podstawie ust. 2, w terminie sześciu miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy.

Art. 52. Rejestracje związków zawodowych dokonane przed dniem wejścia w życie ustawy tracą moc prawną.

Art. 53. 1. Rozpoczynanie działalności związkowej następuje w następujących terminach:

- 1) po 31 grudnia 1982 r. przez organizacje związkowe w zakładach pracy — nie wcześniej niż po zarejestrowaniu ich statutów przez sądy wojewódzkie,
- 2) po dniu 31 grudnia 1983 r. przez ogólnokrajowe organizacje związkowe,
- 3) po dniu 31 grudnia 1984 r. przez zrzeszenia i organizacje międzyzwiązkowe.

2. W okresie do 31 grudnia 1983 r. do organizacji związkowych w zakładach pracy nie stosuje się przepisów art. 17 zdanie drugie oraz art. 19 ust. 4 pkt 2.

3. Organem rejestracyjnym dla organizacji, o których mowa w ust. 1 pkt 2 i 3, jest Sąd Wojewódzki w Warszawie.

4. Rada Państwa określi w drodze uchwały zasady i sposób stosowania przepisów ust. 1, z tym że w okresie przejściowym do dnia 31 grudnia 1984 r. w zakładzie pracy działa jedna organizacja związkowa.

5. Rada Państwa w przypadkach uzasadnionych może skrócić termin określony w ust. 1 pkt 2 i 3 oraz ust. 4.

6. Po okresie trzech lat od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy Rada Państwa, po konsultacji ze związkami zawodowymi, dokona oceny przebiegu realizacji ustawy i w razie potrzeby wystąpi z inicjatywą jej zmiany.

Art. 54. 1. Majątek Zrzeszenia Związków Zawodowych oraz majątek związków zawodowych, istniejących przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, na okres przejściowy zostaje przekazany pod tymczasowy zarząd, którego organizację i funkcje określi Rada Ministrów w drodze rozporządzenia.

2. Zasady i tryb przekazania majątku, o którym mowa w ust. 1, związkom zawodowym określi, w drodze rozporządzenia, Rada Ministrów — po zasięgnięciu opinii związków zawodowych, powstałych po dniu wejścia w życie niniejszej ustawy.

Art. 55. Tracą moc:

- 1) dekret z dnia 6 lutego 1945 r. o utworzeniu Rad Zakładowych (Dz. U. Nr 8, poz. 36 i z 1947 r. Nr 24, poz. 92),
- 2) ustawa z dnia 1 lipca 1949 r. o związkach zawodowych (Dz. U. Nr 41, poz. 293 i z 1980 r. Nr 22, poz. 83),
- 3) ustawa z dnia 6 maja 1981 r. w sprawie rejestracji organizacji międzyzwiązkowych (Dz. U. Nr 11, poz. 52),
- 4) ustawa z dnia 6 maja 1981 r. o związkach zawodowych rolników indywidualnych (Dz. U. Nr 11, poz. 50).

Art. 56. Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Przewodniczący Rady Państwa: H. Jabłoński
Sekretarz Rady Państwa: E. Duda